

MÁSOD-SZERELEM.

Elbeszélés.

KUNOSS-TUL.

(Folytatás.)

Az álom hűtelen szokott lenni azokhoz, kiknek lelke mindennapi csekélységeknel nyomosabb tárgyakkal foglalkozik.

Etelka nem emlékezett délutánra, mellyen magát olly csendes-boldogul olly benső elégedettséggel mulatta volna, mint Boglárval találkozására napján. — Ez további látogatásokra engedelmet nyerve hagyá el a' sétányt, 's különös változás nélkül nyugodni ment. Etelka ellenben soká fön virasztott, 's erővel becsukott szemeire is csak későn nehezült álom, mellynek képei egész viradtig nyugtalaniták a' különben édes szenderegű lányt.

Reggeli első gondolata Boglár volt. Visszaidézé emlékezetébe tegnapi beszélgetések folyamatát, 's noha ebből némi érzésteleséget volt kénytelen következtetni Boglár részére, mégsem titkolhatá önmaga előtt azon kellemes benyomást, mellyet annak nyíltsága 's finom gyengédsége szült keblében. — Ő még folyvást régi fájdalomainak nyomát sanyli, — gondolá jószívűleg Etelka; egyszersmind pedig elhatározá magában: annak kiirtásán tehetése szerint iparkodni. Milly kár volna e' derék férfiúért, — elmélkedék tovább magában a' jószívű leány, ha egyszeri csalódása miatt végkép lemondana mind azon örömeikről, mellyek még számára egy őt szeretni tudó hitves karjai közt nyilhatnának. Lehetetlen, hogy hideg maradhatna olly lény iránt, ki őt keble egész tűzével fogná szeretni. Nem példátlan ragaszkodással látszik e most is csüggni első szerelme érdemtelen tárgyán? 'S mennyivel inkább fogná ő ezt cselekedni egy ollyannál, ki legszentebb földadatának ismerné, jövendője minden pillanatát nemesb örömeikkel fűszerezni!

Egy lassu fohász lebbent ki e gondolatok után Etelka rózsás ajkain, 's önkénytelen vonult az ablakhoz: Boglár lakhelye 's az arácsi völgy felé elpillantani. Tekintete sokáig csüggyve maradt a' vidéken. Ábrándjaibul az elmélyedtséget észre vett anyának figyelmeztetése ragadá ki: cserélje föl reggeli pongyoláját napi diszöltözetével.

Lilliomtisztán, mint égnek angyala, ült a' holdfűrtű lányka himvarrásánál, mellyen egy sirt

árnyazó gyász fűzhez támasztott lant vala szemlélhető. Épen az utolsó néhány öltést szándékozá megtenni, midőn ajtaján kopogás hallatszék. Művét hirtelen betakarva, szorongó kebellet mondá a' bejöhetés engedelemszavát.

Döbbenése alaptalan volt. Nem az lépett be, kinek érkezettét gyanitá. Az idő- és személy-válogatatlán Igmándy jött udvarlására, elkoptatott kifejezésekben tudakozódván Etelka éji nyugalmárul a' tegnapi kirándulás után. Egyszersmind kíváncsilag nyult a' már letakart himvarrás lepléhez, hogy beszédtárgyat leljen, melly közben szokott hízegő dicséreteivel halmozhassa, a' birtokáért örömeit hálójába keritni szándékozott leányt. Etelka illedelmesen elvoná a' himvarrást, 's félre tévén, a' tegnapi mulatságra kényteté Igmándy viszsztatérni. Csak hamar kizárólag Boglár lön beszédük tárgya. Igmándy körülményesen elmondá első szerelme viszonyait, 's nem mulasztá el gúny alá venni a' holdvilági szerelmeskedésnek csufolt érzelmét. Ez által, ugy hívé, igen kellemesen mulattatja Etelkát, 's csak bámult, midőn őt elmésnek gondolt ötletei még mosolyra sem tudák ingerelni.

Etelkának soha nem volt ezen ember kiállhatatlanabb mint most, midőn kegyét 's kezét vadászva, az emberi sziv legistenibb tulajdonát, a' valódi szerelmet gúnyszavakkal 's póri elménczkedéssel bátorzkodott illetni. Nem állhatá meg, hogy Boglárnak nyilván pártját ne fogja 's irántai tiszteletét ki ne jelentse; hogy pedig egyszersmind az egész beszédnek véget vessen, illy elutasító szavakat intézett Igmándyhoz: „Kegyed bizonyosan nem szeretett még, 's ugy hiszem nem is fog szeretni. Valóban igen tudnám sajnálni a' szegény teremtményt, ki annyira el hagyná magát ámitatni, hogy kegyed érzelmeit szerelemnek tartaná.“

Igmándy eddig csak daczosnak képzelé Etelkát, ki, mint többnyire a' szép leányok szoktak, — kellemével némi kis kacérságot üz, 's örömeit találja abban ha minél több imádóját tarthatja bizonytalanságban, de e' mellett ugy viseli magát, hogy mindeniknek kétes reménye maradjon, őt hosszas esdeklések által megszelidíthetni. Most egyszerre csatlakozottnak, 's még szerelemvallás előtt viszsztatitottnak látván magát, rendkívüli húságá-

(34)

ban sértve, rövid, hidegeskedő társalkodás után, Etelkátul boszúforralva távozott.

Másnap legujabb fölfedezés gyanánt szárnyalt Füred vendégeinek ajkain a' hir, hogy Litér Etelka egy kalandor szerencsevítézt boldogít szerelmével; 's a' szerencsevítész neve: Boglár.

E' hir annyival inkább hitre kapott, mert délután onkint bizodalmas beszélgetés közt vezetgeté karján Boglár a' hasonlíthatlan kellemű Etelkát.

Voltak, kik egészen más lelkezetet vélték olvashatni Boglár arcvonataibul; mások ellenben, főkép irigységtől izgattatva, még alacsonyságokat is toldottak Igmándy koholmányához, 's ennek indítványára nyilvános megszegyenítésről is szóltak, ha a' közelebbi táncmulatságban Etelka Boglár kíséretében fogna megjelenni.

Az ifju pár volt ntolsó, kinek e' gonoszság tudtára esett. — Etelka mélyen megilletődött. Boglár nem annyira ön, mint a' szeplőtlen erkölcsű lány becsülete sérelmét megtorlandó, elégtételről gondolkozék; 's valószínűséggel gyanítván a' rágalom koholóját: lépéseket tön, annak csalhatlan adatok utján leendő minélelőbbi megtudása végett.

Igmándy hamar értesítve lön ezekről, 's minél meglepőbb volt rá nézve, hogy Boglár illy tüzesen pártfogolja az álhírek által gyanúsított leányt, annyival inkább iparkodott az elégtétel alul mekedni.

Ugy látszék, mintha a' sors is kezére akarna játszani. Adónia férjestül Füredre érkezett. Boglár e' miatt egy pár napra egészen elveszté cselekvőségét. A' vizonlátás mondhatlan kínos érzéseket ébreszte keblében, mellyek egész életerejét ellankaszták.

E' közben egy új tervet készíté Igmándy, melly által ő ne csak az elégtétel súlyától menekessék, hanem Boglárt szövényes kelepézésbe is dönthesse.

Kevés ember volt, ki Adóniának megérkezte utánj nap már ne tudta volna Boglárral volt szerelmi viszonyait, egyszersmind pedig kétkedett volna, hogy ez, a' diadalmas férjnek, Halmosnak, halálos bosszút esküdött ellensége. A' nagyobb rész ezt igen természetesnek is találta; mert hányadj képes felfogni, hogy vannak emberek, kik ellenségeiknek megbocsátni tiszta szívből akarnak és tudnak?

Igmándynak igen kedvező volt e' hiedelem, mi-
ben ő, némelly költött adatok fölhordása által is iparkodék megerősíteni azokat, kikkel érintkezésbe jött.

Boglár ismét visszanyeré pár napig nélkülözött elme- 's szívnyugalmát, 's az Etelka ellen intézett rágalmak koholója felül olly bizonyos adatai voltak, hogy Igmándyt nyilvános elégtételre szólíthatá. Ez, az ügy kimenetelét halasztani akarván, tévedést ürügylött, 's igére, hogy csalhatlan adatokkal bebizonnyitandja ártatlanságát, egyszersmind pedig fölfödözendi az igazi vétkest.

Eljött az idő, mellyben Igmándy Boglár ellen intézett gonosz tervét valósítsa.

Adonia férje, Halmos, mint többnyire mindenkor, ha szerét teheté, — játékasztalnál ült, 's minden veszteség után egy egy pohár búoszlátót üríte ki. Az idő tuhaladta éjfélt; minden társa bele unt már a' játékba; csak Halmos szerette volna még folytatni, hogy vesztesége egy részét visszanyerhesse; különben is koromsötét éj volt, 's az ő szemei homályosak 's feje iszonyu nehéz. Virradatkor sokkal biztosabban fogott volna haza mehetni. De társai egyenkint eltűnedeztek, 's végre egyedül maradt. Utoljára még egy kis pohár altatót hörpentvén föl, ő is haza készült. A' teke-őr kíséretül ígérkezett. Halmos ezt balul magyarázá, 's készségeért az éppen kiürített pénzest (csutkás üveget) vala fejéhez sujtanó, ha a' teke-őr bukás által nem menekszik előle; 's minthogy az nem sikerült, haragosan botja után nyult, 's becsattantván a' kávéház ajtaját, ereje szerint haza iparkodott.

Halmos jövetelét már rég nyugtalankodva lesé egy köpönyegbe burkolt alak, melly a' kávéház ablakán észrevétlenül gyakran bepislogott, 's viszont rejthelyére vonult. Most csendesesen utána lopezék a' sötétben szitkozódás közt botorkálónak.

Egy lobb, egy durranat, 's Halmos öntudat nélkül rogyott össze a' savanyuviz-forrás közelében.

A' teke-őr e' pillanatban akará becsukni a' kávéház ajtaját. A' lövés után egy ismerhetlen alakot láta futni a' liget felé, hol ez a' homályban csak hamar eltűnt szemei elől; egyszersmind pedig nyögéseket hallván, zajt ütött, 's többek kíséretében gyertyavilággal sieté a' földön heverő Halmoshoz, kit verborítottan a' helybeli seborvos lakására vittek.

(Vége hűvösházik.)

UTI JELENETEK.

(Vége.)

IV.

Csak egyet még azon számos jelenet közül, mellyel uti tárczám bővelkedik!

A' keszthelyi vásárnak vége volt. Kik a' dunántúli vidéket ismerik, tudják, hogy itt híres vásárok szoktak esni, 's azokban kétségkívül mindig láthatni jeleneteket, mellyek életvizsgáló szemekkel tekintve megérdemlenék a' nyilvánosságot. Én a' vásár után értem Keszthelyre. Néhány sátor állott még csak fön; de az utak mellett és vásártéren rimánkodásaikkal ostromló koldusok, a' nyargalozó kocsik, a' csoportra gyült, 's botjaikra támaszkodva tűnődő bálizsok, edényeik rakosgatásával foglalatos fazekasok 'stb. 'stb. bizonyos jelei gyanánt tüntek szemembe a' nagy vásárnak.

Nem mulaszthatám el, hogy a' gazdasági intézetéről nevezetes várost, ugyanazzal, derék kertjével, urasági kastélyával 's egyéb nevezetességgel együtt meg ne szemléljem. E' közben alkonyodni kezdett, 's jóakaróim tanácsa az volt, tölteném az éjelt Keszthelyen. Azonban sürgetős utam levén, 's az itt mulatozás idejét is helyreptólni akarván, tovább indulék. Alig fél órai haladásom után zivatar keletkezék, 's részint az ut is ismerflensége, részint a' mindinkább sűrűdő homály 's a' zápor-taló félelem E—en meghálásra kinszerítettek.

Midőn a' vendégfogadóba járaték, örömjajjal vegyes muzsika csapott fülembé, mellytől azonban önkénytelen visszaborzadtam. A' szobacselédtüil kérdezősködtem a' multsággrul, 's hallám, hogy az koldusvendégség; a' keszthelyi vásárral gyülekezteké.

Ezt valamelly külföldi, jól rendezett országbeli, nem hitte volna; de én régiebb tapasztalásbul tudám, hogy nálunk több illy képtelenségre is bukkanhatik az ember, 's éppen nem mindennapi dolog, hogy koldusok 's henye dologtalanok a' nap-estig fáradó munkás veritékin hiznak, 's mig ezek száraz kenyéren rágódnak, amazok mértékletlenül tivornyáznak.

Lehetlen volt e' ritka multságot meg nem néznem. Soha illy visszataszító jelenetet nem láttam. A' koldusok örege, apraja, legrongyosabb foszlányokban, mintegy boszorkánysereg járta az ugrós

tánczot, három őszbe csavarult bozontos haju koldus hegedülésére. Az, ki talán házankint sántitva járt, vagy szemfénye vesztett gyanánt vezetette magát: a' hegedü varázshangjaira ép lábu lön, 's birt annyi látással, hogy tánczosnéja helyett nem a' valóban vak Miskát pörgette meg. — Hozzá járult e' jelenet rendkívüliségéhez még a' nyomon következett égi háboru is, mellynek földreszkedtető csattogásai sokszor fölülmulták a' vigadók zajját. De ők ez által nem hagyták magokat megzavarni multságukban, sőt daczolni akarni látszóttak az elemekkel, mert nem sokkal kimélőbbben öntözék a' bort, részint gyomorba, részint egymásra, asztalokra és földre, mint az égnek felhői a' leomló záport.

Csak itt lelete látni: mennyire alacsonyulhat le ember, 's milly szörnyü nagy mértékben képes üzni a' szinelést. Azon embert, kinek arcaibul koldulása közben egy istenfelő jámbor férfit néztél volna ki: most istenkáromlónak hallhatád; a' bénát, ki csak kordélyából rimánkodott egy kis liszedért, vagy szalonádért: szökdelő zergekint láthatád ugrádozni, 's a' nyomoruság és korának súlya által szelidde kopaszultnak vélt öreget, házsártos pörlekedőnek, garázda veszekvőnek tapasztalhatád. Oh, milly szörnyük az emberek!

Valóban megundorodtam e' jelenettüil; 's e' miatti tünődésemhez a' vendégeskedő koldusoknak hajnalig tartott lármája is járulván, keveset szunyadva, még virradat előtt utnak eredtem.

KEMENESI.

JUHÁSZDAL.

MAKÁRY-TÓL.

Le, völgybe le! szeléd juhok:
Ott egy ezüst forrás tudok.
Szép a' forrás tűzgyöngyöt hány,
De ki mellé jár, szebb a' lány.

Kék ibolyák vig szemei,
Napsugarak nézései,
'S arczáján a' piros hajnal
Együtt van a' hóharmattal.

Félkondorú szökés haja,
Mint a' selyem bárány puha.
Selyem báránykám lejts elé,
Ölemben viszlek, légy övé.

Ah néki jámbor szíve van,
Báránykám, mint te ártatlan.
Lágy keblén altat el, ne félj:
Távol lesz tőled a' veszelj.

Le, völgybe le, vidor juhok!
Kis nyájához pártoljatok.
Ti azzal, és én övele
Legyünk egyek jólevele.

HIR-KALÁSZOK

a z é l e t f ö l d é r ü l .

Bukarest, július Gikán 1838. Midőn 1833ik évben Smyrnából utaztamkor a ruschtyuki dunaparton egy gőzhajót megpillantottam, azonnal egy új világ g. Széchenyi nagylelkűségének világa nyílt meg előttem. Illy ritka szellemű férfiaval bir Havas-alföld is, Kultsir (Keresztes vitéz) Dumitrachy Toplicsán urban, kinek akár a 'gőzhajók' akár a 'vesztégtüntetetek körüli közhasznu lépteit emlitem, meg kell vallanom, hogy illy érdemekben senki Havas-alföldön magát még eddig ki nem tüntette. Az erény legszebb jutalma a 'közismeret' s méltánylat levén, bátor vagyok e' jöltévót tovább rajzolgatni. — Még 1814ik évben volt szerencém a' tisztelt boyétt kicsin sorban ösmérni, kit mostani polczára a' valóságos érdem állított. — Láttam ezen férfint az országot elhorított s' legnagyobb mértékben uralkodott pestis dühéből sok embertársait kiragadni — és midőn a' cholera a' gyámoltalan föld lakóit pusztítaná, 's a' nyomorult szenvedők csak az égre bíznák magokat, hogy ragyogó csillag szemével vigyázzon felettek, számtalanoknak segéd-eszközöket nyújtani. Láttam őt az Oláh- és Magyarhazák fájdalmas sorsán könyezni. Gyakran hallottam őt a' közjó előmozdithatásáért mély sohajfásokat bocsátani. Hallottam régi magyar eredetével kérkedni, 's nemzetünk ügye mellett hév lánggal szóvalni. Láttam mindenfelett az idegen földön megtelepült magyarjainkat példás buzgalommal pártolni, azok közül sokakat országos hivatalba helyeztetni, sokaknak napenkénti ételmet osztogatni. Láttam, 's oh hányszor láttam 24 év lefolyta alatt, a' nyomorultaknak minden vallási- és nemzet-különység nélkül, mint ugyan azon egy erkölcsi ország' egyenlő jogu polgárainak, kész s e g e d e l m e t é s n e m a l a m i z s n á t o s z t o g a t n i — Láttam a' szűkölködő idegeneket házába fogadni, azokat évekgig táplálni; a' meztleneket ruházni; az árvakat, özvegyeket, ügyefogyottakat ápolgatni. Láttam a' betegetek önköltségén kigyógyíttatni; rokonierő több izromban utolsó fillérjét feláldozni, a' közbánatba, és inségbe, élelet, eleven-séget 's örömet öntöni; a' gondviselés legsúlyosabb látogatásait a' megrémült ország' gyámoltalan lakói közt enyhíteni; láttam, — hogy röviden befejezem, — számtalan dicső tetteket fény-gőz nélkül végrehajtani. De nem rajzolgatom tovább ide szakadt véreink édes atyját; csak azon lelkőri áldással fejezem be soraimat: „A' jó tetteket általánosan, kövesse mind végig az a' lélekbeli örömrézet, melly a' létel boldogságának legfelsőbb pontját teszi, 's melly az embert a' tökéletes boldogság ideájához legközelebb viszi.“

SÜKEI m. t. k.

oláhországi, helv. v. követő magyarok
superintendense.

N. K ü k ü l l ő m e l l ő l E r d é l y b ő l , nyárhó 7kén 1838. Nagy nevet nem csupán vérmézőn, hanem a' béke olajlombjai alatt is szerezhetni. 'S honfi társaink' boldogítására, léhaság imádtá dölyf, 's kardok' hegyén csillagó érdem soha sem olly képesek, mint az elvonult erény, ki mint az erömiv' rejtett rugója titkon 's észrevétlen munkál, működik terjesztésén, előmozdításán a' világságnak, a' jónak és szépnek. Tudta ezt Kis Gergely, egykor erdélyi ref. egyházi főjegyző, 's e' kis ország' akkor alig ismeretes székhelyeni iskolájában tanító. Az ő fára-

datlan munkássága által lépe az udvarhelyi kis iskola kollegyomi sorba, 's emelkedék fel a' maig is álló két emeletes iskolai négyszeg-épület. Az ő idejében csak két tanító vala, de az általa elhittett jöltévőségi mag, több nagy pártfogó szívében tenyészetre találván, ma négy oktató terjeszti a' tudományok' éleladó világát a' Székely földön. — Yung' életírásában olvasám: hogy temetésű az általa alapított iskola' tanítói 's növendékei nem adák meg azon tiszteletet, mellyel a' hála tartozik a' jöltévőségnek. Kis Gergelynek is e' sors jutott. Neve elhangzik az általa épített falak közt, 's alig vala egy két halász éretű növendék, ki ollykor a' nagy férfuról emlékezett. — Korunknak tartá fen az érdem' genuisa a' dicsőséget: feniksz gyanánt feléleszteni feledés' porából a' nagy ember' emléket. A' sz. udvarhelyi ref. kollégyom' ifjusága' szívében halátűz ébredett. Részevnyártásaság alakula emlékoszlopot állítandó Kis Gergelynek. Az emlék Fekete István mérnök' felügyelete alatt egyedül az ifjuság' költségen homoród-almási barlangban találtatom márvány-nemű fejr gránitból el is készüle, a' kollégyom' négyszeg udvarán felállítaték, 's tavaszutó' 24kén örömhálás ünnepe közt leplezteték le. Az ünnepre összesereglett népet szűk volt elfogadni az udvartér. Sok gyermek-növendék, kibén jövendő nagyság' csiráji szunyadoznak, kénytelen lőn az iszonyu tolongásból hátráb vonulni. Prof. Magyarosi jeles beszéde után, Kis Ferencz és Sebessi István deákok tartának emlékbeszédet a' nagy elhunyt felett, az folyó, ez kötött beszédekben, Mindenik beszédet a' muzsikával vegyes ifju eneklő egyesület szép zengetű karéneke előzé 's váltá fel, 's mozsárdurrogás ada jelt a' beszéd' kezdetén. Este az udvarhelyt mulató színész társaság' ez ünnephez alkalmaztatott színműi előadás után, az ifjuság adta táncmultságban vehete részt minden érdemméltánylás iránt lángoló kebel. Legnagyobb örömrédekkel hata ez ünneplés a' boldogult nagy férfunak köztünk még élő tanítványára, a' 80 éves Pálfi Diénes esperesre, ki most is ifju lelkesedéssel ismétlé azon sorokat, mellyeket egykor szeretett tanítója emlékeztetére ira:

„Kis Gergely! kis neved; de még is nagy valál.

Nagy kárt vallánk benned, hogy hamar meghalál!“

F. P. J.

N y i t r a i a l s ó j á r á s , nyárhó 14kén 1838. „Kiszáradtak az égnek csatornáik“ sohajftja ezer ajak, 's lankáka hajol a' nap' hevéitől izzó föld felet minden, a' legnemesebb teremtménytől utósó növényig; a' tömérdek porfellegek által, parányi távolságra szorított látkör vérről borítottanak látszik, 's az epekor iszonyú jeleneteire emlékező, aggodalommal ismer a' természet' eme jelenetében előzőjére azon esetnek, melly nyolcz évek előtt szíve kedveltjétől sokakat megfosztott; 's hallván jelenleg is vidékünk orvosait epekor okozta rögtöni halálozásokról szólani, sokan aggodalomteljes szívvel néznek a' jövendőbe. Az ekkép nyugtalanított mezei gazda, ki mult évi termékeit silány piaczi áron kénytelen eladni, 's kinek ez évi bár szép szemű de mégis fölötté ritka gabonája sem képes örömet szerezni, — szomorú jövendője felől gondjait neveli, az e' hónap elejétől szünet nélkül tartó hőség, melly a' mult évben majd utósó darabig kiveszett 's jelenleg gazdasága mód nélküli terhelésével beszerzett zarvasmarhaját veszélyélly fenyegeti; 's valóban Ersekujvár m. városban f. h. 9. 's 12. közt marhavésznek némi jelei mutatkoztak, melly időközben 8 darab, hátrészének rögtöni földágása következtében, elesett. D—1.